

Ministerie van Justitie en Veiligheid
t.a.v. de heer F.M. Weerwind
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Den Haag, 31 oktober 2023
dossinummer: 203312
uw kenmerk: n.v.t.
telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 35
e-mail: e.trinthamer@advocatenorde.nl

Betreft: sociale advocatuur

Geachte heer Weerwind,

Zoals bij u bekend zijn op 24 oktober jl. twee belangrijke moties aangenomen voor de sociale advocatuur. De Tweede Kamer heeft de regering gevraagd nog dit jaar een noodinvestering te doen in de sociale advocatuur en daarnaast verzocht om een structurele verbetering van de financiering. De NOvA heeft de ver achterblijvende indexering en herijking van de vergoedingen voortdurend onder de aandacht gebracht omdat het een belangrijke randvoorwaarde is voor het voortbestaan van het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. De trend dat advocaten in het stelsel uitstromen en dat rechtzoekenden steeds meer moeite hebben om toegang tot een advocaat te krijgen, moet worden doorbroken. De NOvA is dan ook blij dat de politiek achter de sociale advocatuur staat en zet graag nader uiteen wat nodig is.

Motie noodinvestering

In de motie van het lid Sneller c.s. over nog dit jaar een noodinvestering in de sociale advocatuur wordt geconstateerd dat de vergoeding voor sociaal advocaten dit jaar is geïndexeerd met 0,67%. Dit is een zeer minimale stijging, die ver af staat van de feitelijke inflatie. In 2022 betrof deze 10%. Sociaal advocaten stoppen met het vak vanwege een ontoereikend inkomen en het gebrek aan carrièreperspectief. Dit heeft ernstige gevolgen voor de kwaliteit en toegankelijkheid van juridische bijstand voor mensen met beperkte financiële middelen. In 2022 was de inflatie 10% en voor dit jaar wordt deze geschat op 3,96%. De NOvA acht het noodzakelijk dat de sterk achtergebleven inflatiecorrectie wordt gecorrigeerd met **10% over dit jaar**. Over alle toevoegingen afgegeven in 2023 dient dan een toeslag te worden betaald van 10%. Let wel: de meeste toevoegingen worden pas na verloop van een langere tijd gedeclareerd; dat kan immers pas nadat de zaak geheel is afgerond. Dat betekent dat ook bij een correctie met 10% vanaf 1 januari 2023, dit vaak pas effect zal hebben in 2024.

De Raad voor Rechtsbijstand (hierna: Raad) heeft aangegeven dat zij in staat is om na het verkrijgen van een opdracht daartoe, sociaal advocaten dit jaar nog een aanvullende betaling van 10% te kunnen doen toekomen per afgegeven toevoeging, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023.

Bezoekadres
Prinses Beatrixlaan 5
2595 AK Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Inflatiecorrectie 2024

Per 1 januari 2024 moet in de vergoeding per punt rekening gehouden worden met de hogere inflatie. De NOVA vindt dat daarbij moet worden uitgegaan van het bedrag inclusief voornoemde vermeerdering van 10%, vermeerderd met de inflatie van 2023 (thans nog niet bekend, maar verwacht rond de 3,9%).

In de motie is de regering verzocht om de noodinvestering te dekken uit de nog niet bestede middelen in het rechtsbijstandsbudget. Voornoemde noodinvestering die de NOVA voorstaat, kan worden betaald uit dat budget.

91 miljoen euro

In 2022 was er bij de Raad sprake van een overschrijding van de liquiditeitsnorm van 91 miljoen euro. Dat geld was bestemd voor de sociale advocatuur. In antwoord op een Kamervraag over deze onderuitputting antwoordde u op 28 september 2023 dat dit kan worden verklaard door het implementatietraject van scenario 1 van de Commissie-Van der Meer in 2022.

“Bij het toentertijd budgettaire verwerken van scenario 1 van de Commissie-Van der Meer was gewerkt met een toeslag op de prijs per soort toevoeging die voor het financieren van de Raad voor Rechtsbijstand gehanteerd wordt. Per abuis was in de toeslag ervan uitgegaan dat in 2022 alle toevoegingen die gedeclareerd worden vallen onder het herijkte puntenaantal van scenario 1 van de Commissie-Van der Meer. Aangezien dat niet geldt voor toevoegingen die in 2021 en eerder verstrekt zijn door de Raad zijn er in 2022 aan de Raad relatief veel middelen overgemaakt.” Eerder heeft minister Dekker in zijn Kamerbrief van 16 december 2021 het volgende gemeld over uitvoering van scenario 1 Commissie-Van der Meer (p. 16): *“Het gaat om een bedrag van 154 miljoen euro in 2022, 144 miljoen euro in 2023, 124 miljoen euro in 2024 en een structureel bedrag van 64 miljoen euro per jaar vanaf 2025.”*

In de brief van minister Dekker is dit extra geld expliciet gereserveerd voor het verbeteren van de vergoedingen in het stelsel conform de adviezen van de Commissie-Van der Meer. De motie SP/DENK heeft hiertoe ook expliciet opgeroepen. Daarom is dit geld ten onrechte teruggestort in de schatkist. Dit geld had gereserveerd moeten blijven voor verbetering van de vergoedingen, los van het gegeven dat uitbetaling van de toevoegingen vaak niet plaatsvindt in het jaar van het aanvragen van de vergoeding. Dit geld moet zeker worden uitgekeerd, maar gezien de huidige systematiek van betaling na afloop van de gehele zaak gebeurt dat niet volledig in 2023. Het had dan ook gereserveerd moeten worden voor toekomstige betalingen, rekening houdend met een inflatiecorrectie die de overeenkomt met de daadwerkelijke inflatie en tijdige uitvoering van herijking. Deze 91 miljoen dient te worden betrokken in het betalen van de noodinvestering.

Voor 2023 verwacht de Raad een onderuitputting van ca 40 miljoen euro. Ook dat bedrag dient te worden aangewend voor de noodinvestering.

Motie structurele verbetering van de financiering

In de motie van het lid Sneller c.s. over spoedig inzichtelijk maken hoe de vergoedingen voor sociaal advocaten kunnen meelopen in de reeds bestaande uitvoeringscorrecties wordt geconstateerd dat het in de financiering van de sociale advocatuur ontbreekt aan een duidelijke systematiek voor actualisering van vergoedingen, zoals al is geconstateerd door de commissie-Wolfsen in 2015, waardoor deze structureel achterlopen op de actuele inflatie. De regering wordt verzocht spoedig, ten behoeve van de volgende kabinetsformatie, inzichtelijk te maken via welke vaste methodiek de vergoedingen voor sociaal advocaten kunnen meelopen in de reeds bestaande uitvoeringscorrecties van de begrotingssystematiek, zodat deze actueel blijven. De tweede motie betreft twee elementen:

1. Dat er een **standaardmethode** komt voor het blijvend en structureel actueel houden van de uren en de vergoeding per punt, bijvoorbeeld 2 jaarlijks. De Raad kan gevraagd worden deze standaardmethode te ontwikkelen. Dit verzoek komt dan bovenop de opdracht die nu reeds verstrekt is aan de Raad om de actuele uren te monitoren.
Het actueel houden van deze onderdelen zou een logisch onderdeel moeten zijn van de vergoedingensystematiek voor de sociale advocatuur. Het actueel houden van het aantal uren is echter niet vastgelegd in de huidige regelgeving en het is de afgelopen jaren ook niet gebeurd. Hierdoor is er achterstallig onderhoud, met alle nadelige gevolgen van dien voor de aantrekkelijkheid van het vak (zie onderzoek Panteia).
De vergoeding per punt dient naast het bovenstaande ook actueel te worden gehouden door middel van een inflatiecorrectie die recht doet aan de daadwerkelijke kosten. In uw brief van 6 oktober heeft u de verschillende opties voor inflatiecorrectie uiteengezet. De NOVA zal deze opties nog nader onderzoeken. Wel valt reeds op dat wanneer over de afgelopen 5 jaar het CPI was gehanteerd in plaats van de huidige berekeningsmethode, de vergoedingen in dit jaar hoger waren geweest dan nu het geval is.
2. Dat de **begrotingssystematiek** wordt gewijzigd: de noodzakelijke actualiseringskosten lopen mee in de uitvoeringscorrecties.
Dit houdt in dat jaarlijks de actualisaties die voortvloeien uit de standaardmethode (ad 1) ook standaard verwerkt worden in de vergoedingen. Deze verwerking wordt niet beschouwd als een beleidsintensivering, aangezien er geen sprake is van nieuw beleid. Het gaat immers om het actueel houden van de bestaande vergoedingen.. Eventuele overschotten of tekorten die voortkomen uit deze standaardmethode, in vergelijking met de raming, worden meegenomen in de reguliere uitvoeringscorrecties. Dit is vergelijkbaar met het begrotingssysteem voor het aantal zaken per jaar dat gebruik maakt van gefinancierde rechtsbijstand: als er in een bepaald jaar meer scheidingen zijn dan oorspronkelijk geraamd, wordt dit niet beschouwd als beleidsintensivering (er is immers geen nieuw beleid); maar worden de aanpassingen verwerkt in de reguliere uitvoeringscorrecties.

Uiteindelijk moet dit geregeld worden in een nieuw regeerakkoord. De voorbereidingen hiervoor zouden nu moeten starten, zodat er een methodiek klaar ligt om in te voeren bij nieuw kabinet. Voor een uitgebreidere toelichting verwijs ik u naar bijgaande technische briefing. Deze is ook al voor de stemmingen op 24 oktober jl. aan de minister en diverse Kamerfracties gestuurd.

Houdbaarheid van het stelsel

Het is van fundamenteel belang dat deze begrotingssystematiek voor het actueel houden van de vergoedingen structureel wordt aangepast. Als dit niet gebeurt, zullen de komende ministers telkens klem zitten als blijkt dat er actualisaties nodig zijn en zij daar geen geld voor hebben. De actualisaties zullen dan niet plaatsvinden, met als gevolg dat veel sociaal advocaten voortdurend in grote financiële onzekerheid zitten of de jaarlijks stijgende kosten nog kunnen worden opgevangen. Daarmee zal het beroep van sociaal advocaat nog onaantrekkelijker worden en daarmee komt de houdbaarheid van het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand en de toegang tot het recht voor veel mensen in het geding.

De NOvA gaat hier graag verder het gesprek over aan en zal een afschrift van deze brief ter kennisgeving sturen aan de Tweede Kamer.

Met vriendelijke groet,
namens de algemene raad,

Sanne van Oers
lid algemene raad